III. XIV-XVII A. SENKAPIAI

KARMĖLAVOS (KAUNO RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1975 METAIS

Kristina Rickevičiūtė

1975 m. Kauno Valstybinis istorijos muziejus tyrinėjo Karmėlavos senkapį (Kauno raj.)[1]. Senkapis yra gyvenvietės V pakraštyje, nedidelėje pakilumoje, dirbamame lauke. Prieš dešimt metų kalvelės ŠR dalyje kolūkis kasė žvyrą, o prieš 3-4 metus melioruojant kalvelės viršus buvo nustumtas į žvyrduobę. Todėl dalis senkapio buvo sunaikinta.

1974 m. Karmėlavos vidurinės mokyklos mokytojas A. Narušević ius kartu su mokiniais ariamame lauke rado žmonių kaulų ir kalaviją, kaltelį, plokščią skardinę bei kiaurarąštę seges, apyrankės fragmentą. Apie radinius jis pranešė Kauno Valstybiniam istorijos muziejui.

1975 m. buvo ištirtas 350 m^2 plotas ir aptikti 34 kapai su negausiomis įkapėmis. Didesnę jų dalį (20) sudarė vaikų kapai.

Kapų duobių gylis nuo žemės dabartinio paviršiaus 20-80 cm. Nustatyti pirminį palaidojimo gylį dabar neįmanoma, kadangi kalvelės viršūnė buvo nustumta ir ilgą laiką lyginama plūgu. Mirusieji palaidoti aukštielninki, galvomis PV kryptimi, ištiestomis kojomis. Rankų padėtis įvairi - jos ištiestos palei šonus, sudėtos ant dubens ar ant

---

1 К. Габрюнайте, К. Рицкевичюте, Раскопки в Кармелаве, - АО 1975 года, М., 1976, с. 434.

juosmens. Tik kapuose Nr. 20 ir 21 mirusieji palaidoti ant dešiniojo šono, o kapuose Nr. 5 ir 21 galvomis ŠR kryptimi. Keliuose kapuose rasta karstų liekanų.

Iš 34 kapų 12-oje įkapių visai nerasta. Dažniausiai aptinkama įkapė - peilis. Su peiliais palaidota 15 mirusiųjų, nepaisant lyties nei amžiaus skirtumų. Prie kai kurių peilių (kapai Nr. 1, 6, 21) rasta odinių makščių liekanos. Peiliai buvo prisegti prie diržų, kurie iki mūsų dienų neišliko. Apie juos liudija rastos geležinės diržų sagtys, grandys.

Penkiuose kapuose rasti moliniai puodai. Keturi jų aptikti vaikų kapuose, vienas - moters kape, o vyrų kapuose rastos tik puodų šukės. Visi puodai pastatyti prie kojų, tik vaiko kape Nr. 22 puodas padėtas tarp blauzdikaulių, prie pėdų kaulų. Kapuose Nr. 4 ir 31 puodai buvo pripilti anglių. Puodai žiesti, nedideli, ornamentuoti įrėžtomis banguotomis arba tiesiomis aplink einančiomis linijomis.

Tik vyrų kapuose Nr. 1 ir 12 rastos odinės piniginės, kurių pakraščiai puošti žalvariniais pailgais ir apskritais apkalėliais. Monetų piniginėse nerasta.

Monetos rastos 6 kapuose. Penkiuose jų rasta po 1 monetą. Moters kape Nr. 31 rastos 3 monetos, kurių vienoje pusėje stiebų vartai - kitoje ietigalis ir kryžius. Kape Nr. 28 rasta viena Vytauto laikų moneta, Aleksandro denarai rasti kapuose Nr. 7, 8, 15. Kape Nr. 6 rastas Žygimanto Augusto denaras.

Papuošalų senkapyje labai maža. Dviejuose kapuose - Nr. 11 ir 31 rasti žalvariniai smeigtukai, dviejuose kapuose - Nr. 31 ir 20 po žalvarinį auskarą. Netgi žiedų rasta tik keliuose kapuose.

Turtingiausias įkapėmis moters kapas Nr. 31 datuojamas XIV a. pabaiga - XV a. pradžia. Mirusioji palaidota galva į PV 250° kryp-

timi, aukštielninka, ištiestomis kojomis, rankos padėtos ant dubens kaulų, o pirštai nuleisti žemiau dubens kaulų. Jos kaklą puošė žalvarinė dvigubu pintu lankeliu antkaklė su kabliuku ir kilpele gale (lankeliai pinti iš 4 vielų). Šalia jos ant stuburo rasta žalvarinė saga. Kairėje krūtinės pusėje rasta žalvarinė skardinė, apskrita 7,8 cm skersmens segė išgaubtu viduriu. Ant abiejų rankų pirštų buvo po vieną juostinį žiedą. Pintas priekine dalimi žiedas rastas prie kairiojo alkūnkaulio. Po dešiniuoju žandikauliu rastas žalvarinis klaustuko formos auskaras. Trys sulipusios monetos, kurių vienoje pusėje stiebų vartai, kitoje - ietigalis ir kryžius, rastos prie kairio šlaunikaulio. Šalia monetų ant šlaunikaulio gulėjo geležinis įtveriamasis peilis. Prie kairės kojos blauzdikaulio stovėjo molinis puodas pripildytas anglių, su įmestu į vidų įtveriamu peiliu.

Iš vyrų kapų paminėtini kapai Nr. 12, 29. Kape Nr. 12 rasta odinė piniginė, kurios pakraščiai puošti pailgais žalvariniais apkalėliais, galąstuvėlis, diržo sagtis, įtveriamasis peilis ir graži geležinė grandinėlė, sudaryta iš 4 narelių. Kapo Nr. 29 inventorių sudarė geležinis plačiaašmenis kirvis, diržo sagtis, įtveriamasis peilis, kito peilio geležtė ir molinio puodo šukės. Tai vienintelis Karmėlavos senkapyje rastas kirvis.

Ištirtieji Karmėlavos senkapio kapai, remiantis radiniais ir monetomis, datuotini XIV a. pabaiga - XVI a.

KIVYLIŲ (AKMENĖS RAJ.) SENKAPIS

Ada Cholodinska

Kivylių senkapis yra Akmenės raj. Klykolių apylinkėje, Kalvių